

NOVEMBER 2-ÁN

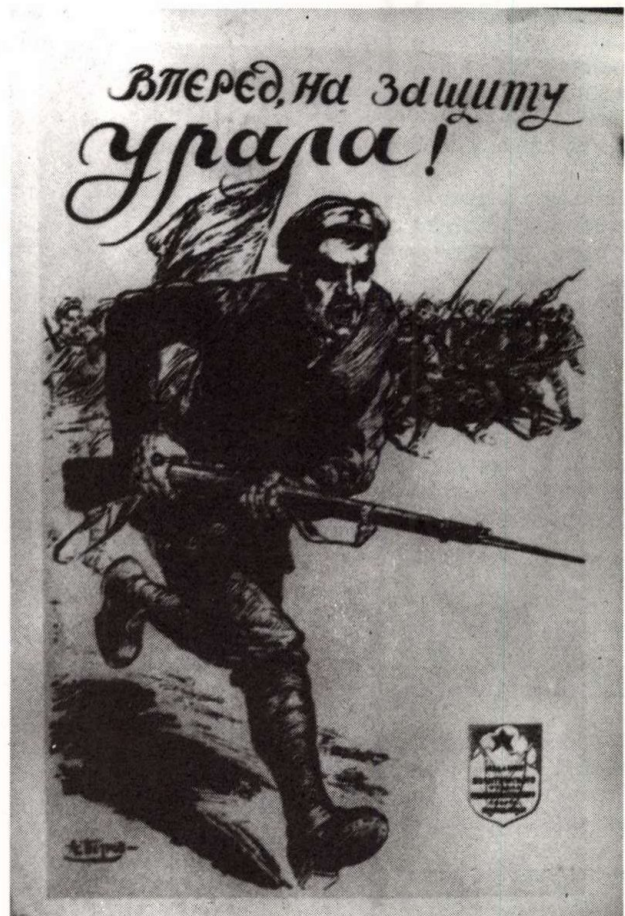
Hét nap, hét éjjel hánykódott a láz ködében Moszkva. Ám a durva doktor bőven csapolta vérért – s elcsigázva, nyolcadnapon reggelre felocsúdott. Az emberek a pincékből kimásztak az utcákra. Kivárva az esőt, így bújnak elő a hátsó udvaron a patkányok csapatai vigyázva, és szétfutnak, ha a közeli kőre ereszről az utolsó csepp lepottyán... Dél fele már csoportokba verődtek. Nézték a kilyukasztott házakat, ledöntött tornyocskákat; szótlanul gyülekeztek a füstölgő romoknál, s számolgatták a golyónyomokat a falakon. A boltok előtt hosszú sorok húzódtak. Szakadt vezetékek himbálóztak. Üvegcserep csikorgott a lábak alatt. Sárga szembogárként nézett a hűvös, novemberi nap a hirtelen megvénült asszonyokra, borotvátlan férfiakra. S nem vér-, keserű epeszagú volt a reggel. Amúgy a Presznyenszkitől a Rogozsszki sorompóig, Balcsug s Lefortovo között, a járdákon tolongva, mentek az emberek. Mentek meglátogatni rokont, barátot: élnek, halnak-e? Mások szegényes elemőzsiás batyut cipeltek: valaha a jámbor moszkvai indult így a temetőbe húsvét szent napján – egy piros tojást megenni bátyja vagy komája sírján... Barátaimhoz mentem aznap én is. Megtudtam: épek, otthon a gyerek mind, – mit kívánjak még? Indultam haza. Sikátorok szele, a kósza vendég, forgácsot, csikket úzott, port kavart. Lakásomtól öt háznyira benéztem, szokás szerint, egy piszkos ablakon az alagsorba, ott lakik barátom, az asztalos. Szokatlan dolgot művelt. A gyalupadján felfordítva egy hosszúkás, keskeny, rézsutos falú nagy láda állt. Ő festegette széles ecsettel azt a ládát, és a deszkák bíborszínt öltöttek. Az ismerősöm végzett – előtte egy piros koporsó. Bekopogtattam hozzá. Hátrafordult. S én kalapom levéve, meghajoltam Pjotr Ivanics, munkája, a koporsó, s a föld, s az ég előtt, mi ablakán azúrlón tükröződött. És a mester is biccentett nekem, megvonta vállát, s mutatta a koporsót. Elkészöntem. Az udvarunkon fonott ajtajú kosár körül a ház gyerekei nyüzsgöttek, lökdösődve és rikongva. A ritkás, összetört vesszőfonat mögött tollak fehérlettek. De most – nagyot nyikordult és kinyílt az ajtó, és egy galambpár, szárnylendítve, fölszállt, s körözni kezdett, egyre magasabban, a csöndes Pljuscsiha, a víz felett... Hol mélyre bukva, hol égekbe törve bukdácsoltak, mint tenger messzi árján fehérülő bárkák. És a gyerekek füttyültek, tapsoltak nekik... Csak egy fülessapkás, négyéves vasgyuró csücsült le, szétterjesztve karjait, és nézett fölfelé s némán mosolygott.

De én megértettem, szemébe nézve, hogy csak magának szól a mosolya, ama felfoghatatlan gondolatnak, mely domború, még szemöldöktelen homloka mélyén születik, s a szívét, növést, nedveit hallgatja... Kínok szaggatta, szenvedő Moszkvánk ölében, – parányi bálvány, ült egykedvűen, megszentelt, érthetetlen mosolyával. S a kisfiú előtt is meghajoltam.

Otthon

teát ittam, a héten összegyűlt papírjaim rendeztettem, s leültem dolgozni. Ám, először életemben, se a „Mozart és Salieri”, sem a „Cigányok” nem oltották a szomjám.

1918.

A VAK

Útját bottal tapogatva ballag tétován a vak, lábát óvakodva rakja, s dörmög az orra alatt. S hályogos szemefehérje tükrén egy egész világ: tócsa, ház, palánk, tehénke és az égbolt messzi kékje – mind, mit ő sohase lát.

1923.

A FÖLD ALATT

Hol karbol búze járja át s a föld dohszaga a levegőt,
ott görnyed ő – minden vonása éles – a csempesor előtt.

Nem lép el és nem forgolódik,
csak némán himbálja magát,
s görcsös-remegve ráncolódik
könyökben a kopott kabát.

Katona jön be, iskolások,
egy munkás, kék a zubbonya, –
ő meg csak áll, akárha álmok
dűhe szorítaná oda.

Itt alkot s rombol szét szünetlen
világokat, kéjjel teli,
de egy vényasszony figyeli
sötétlő odujából, szemben.

Ajtaja tárul, látszanak
párnái, székek és palackok.
Beront a nő – s patakszanak
ajkáról bőszülten a szitkok,
majd bűzös seprűjét veszi,
s a hibbantat kikergeti.

És most a mélyes mély homályból
a görnyedt, nyurga agg kilábal,
kabátja s a keménykalap:
a hajdani úri divat,
megy fölfelé az alvilágból,
mint Hádész árnya – föl a fénybe,
berlini nappal lázködébe.

S a nap ragyog, kéklő a menny,
kék sivatag van odafenn...
S dühöm, sérelmem forr-zubog,
és az idegen gránitot
botommál egyre csak verem.

1923.

A SZÍNPADON ZÁSZLÓK LOBOGNAK

A színpadon zászlók lobognak,
tűzoltók fújják a rezet.
Szemed lehunyva hullj, zuhanj csak
magadba – mint hanyattesett.

A trombiták-izgatta nappalt,
kék hártáival bevont eget
bűvöld meg egyetlen szavaddal,
s egy mozdulattal messze vedd!

Szemhéjadat szorosra zárd hát,
lassítsd keringő véredet,
s szívöd be múlt idők homályát,
mely léted méhében lebeg.

Mint aki tevegel, s lebillen
a púpról, hátrafele ess,
halj el – vagy inkább halj ki innen,
a rég feledettbe szüless!

S mint sivatagban délibábot,
látatja újult örömed
a színpadi zászlónyalábot,
s nem bánt, ha trombita recseg.

1922.

AN MARIECHEN

Mért álldogálsz a kocsmapultnál?
Illik tehozzád, azt hiszed?
Talán, ha fürgébb lányka volnál, –
de sápatag vagy és beteg.

Rikit egy óriási rózsza
még csókolatlan kebleden, –
egy sírcsokor, akármily ócska,
szebb díszed volna, kedvesem.

Korán meghalni oly csodás, míg
a bűnöket nem ismered.
Amúgy apád-anyád talál itt
szolid férjnekvalót neked.

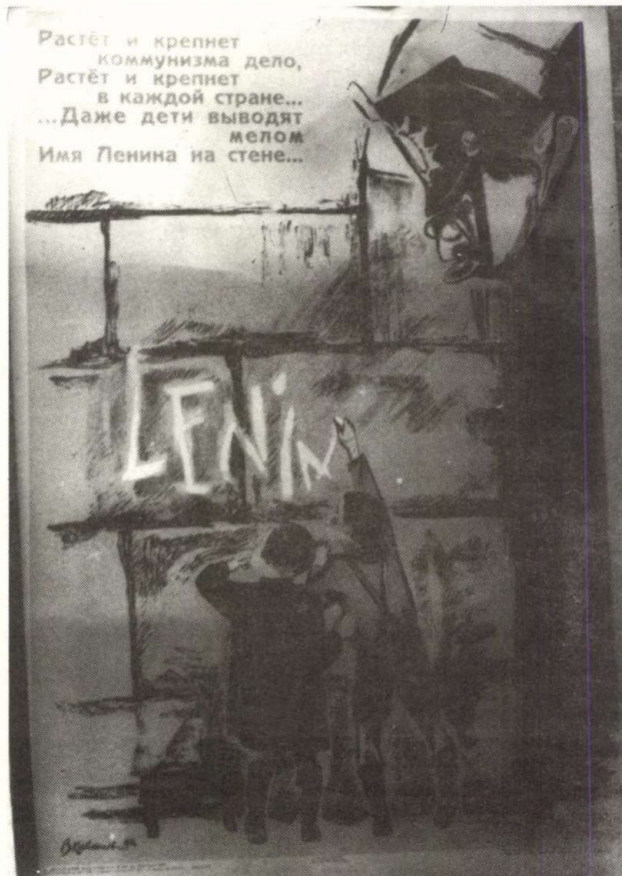
Az az úgy nevezett derék úr,
nincs nála tisztességesebb,
lesz gyöngye válladon nehéz stíly,
mely megkurtítja életed.

Jobb lenne tán – e gondolattól
én magam is megrémülök –
kopár ligetben, alkonyatkor,
gazember karmai között.

Jobb lenne tán megérni sorra,
pár röpke másodperc elég:
a porba hullnál megtiporva,
gyalázatot követne vég.

Gyűrött ruhádban ott hevernél
a sűrű nyiresben, magad,
s baloldalt kés állna lilás, még
kislányos mellbimbód alatt.

1923.

MINT SZORGOS MÉHE

Mint szorgos méhe, éneked
zendítve líra húrjaként, te
függeszkedsz, gondolat, a lélek –
az örökös rózsa felett.

Féltékeny kelyhét izgatott
és szentségtörő remegéssel
érinted – titokzatos létbe
hatolsz be, míg szivogatod.

Zuhansz most, fejjel lefele,
illatozó mélység szívébe –
és újra felröppensz az égbe,
de már virággal tele.

Fura lakodba elshansz
félrészezen, elnehezedve,
ki gyűjtöttél az embereknek
mézet s az Istennek viaszt.

1923.

VERSSORAIM ZÁRT SZIGORÁTÓL

Verssoraim zárt szigorától
hőköl a gügyögő tavasz.
Én kakofóniára vágyom,
legyen csikorgó, mint a vas.

Ritkás magánhangzók között
lélegzetem föl szabadul.
A mássalhangzók tömegében
jégtáblák torlódnak vadul.

Kedves a görbe nyíl, mely érces
felhők ólmából csap le ránk.
Szeretem a villanyfűrészek
visítva-jajgató dalát.

És minden szép harmóniánál
drágább nekem, mit ad a lét,
ha félelmem borzongva átjár,
s kiver a hideg veriték,

vagy álmod, melyben szerteröppen
szétrobbant egykor-egy-magam,
mint sár, mely abroncsverve fröccsen
a létnek más szféráiban.

1923.

BALLADA

Magamnál nem vagyok soha,
téboly kerülget engemet,
ha terhes asszonyával a
félkaru a moziba megy.

Angyaltól kaptam lantomat,
a világ áttetsző nekem, –
ám ő szájátva jót mulat
Charlot-idétlenségeken.

Miért vonszolja éveit,
ily nyomorult hogy is lehet
e békés jámbor férfi, míg
ingujja üresen fityeg.

Téboly kerülget engemet,
ha terhes asszonyával a
félkaru hazafele megy
a mozi végén, éjszaka.

Korbácsomat előveszem,
üvöltve megsuhogtatom,
s az angyalokat elverem,
s az angyalok a drótkokon

áttörve szállnak ég fele,
mint Velence köveiről
fölvert galambok serege
a kedvesem lába elől.

Ekkor, levéve kalapom,
megállok a rokkant előtt,
ingujját lágyan megfogom,
s ily szókkal szólitom meg őt:

– Pardon, monsieur, ha a pokol
fogad be majdan engemet,
hol dölyfös lelkem meglakol,
míg ön nejevel fenn lebeg

a mennyekben, s szemléli, hogy
milyen siralmas itt, alatt,
s hall sok csodás, szép dallamot,
s hó-szárnyai sugárzanak,

akkor a hús magasból egy
tollat dobjon le énnekem:
mint hópehely, hadd ülne meg
lángok-perzselte mellemen.

A félkarú előttem áll,
egy csöppet elmosolyodott,
és már nejevel messze jár,
nem is emelve kalapot.

1925.

Baka István fordításai